

Висновки. Дослідження електронної форми фіксації кримінального провадження аналогічних з Україною правових систем, їх сильних та слабких сторін, помилок та досягнень надасть змогу використати такий досвід під час впровадження електронних технологій у вітчизняну науку та практику кримінальної процесуальної діяльності, змогу якісного законодавчого впровадження змін.

Список використаних джерел

1. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси (ЎзР 22.09.1994 й. 2013-ХІІ-сон Қонуни билан тасдиқланган) *Ўзбекистон Республикаси қонун Ҳужжатлари маълумотлари миллий бази*. URL: <http://lex.uz/docs/111460> (дата звернення: 30.06.2020).

Надійшла до редакції 01.09.2020

SUMMARY

Anton V. Stolitniy. Electronic segment in the criminal procedural law of Uzbekistan. The article deals with the study of the electronic segment of criminal procedure in the Uzbekistan. The paper studies electronic criminal procedural law enforcement instruments provided by the Criminal procedural code of Uzbekistan; the fixation and the use of evidence in electronic form; the technical requirements for electronic communications in criminal proceedings; the requirements concerning the realization of electronic fixation during the investigation and trial and the enforcement of preventive measures in the form of house arrest and other electronic applications in criminal proceedings.

The author has concluded that the study of electronic form of criminal proceedings of similar legal systems with Ukraine, their strengths and weaknesses, errors and achievements will allow to use such experience in the introduction of electronic technologies in domestic science and practice of criminal procedure, the possibility of quality legislative changes

Keywords: *criminal process, electronic segment, Uzbekistan, criminal procedural instrument, electronic fixation.*

УДК 343.985 : 343.131

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-161-167

Микола ЄФІМОВ[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

**КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ
МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ**

Досліджено деякі аспекти розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. Розглядаються особливості криміналістичної характеристики як елемента методики розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень.

Автор акцентує увагу на тому, що будь-яка методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень має певну структуру, важливим елементом якої є криміналістична характеристика. Поняття криміналістичної характеристики як елемента методики, кількість, зміст та значення структурних елементів цієї наукової категорії залишаються невизначеними та суперечливими. Більше того, на рубежі тисячоліть гостро постало питання щодо доцільності існування криміналістичної характеристики як наукової категорії загалом. Тому слід мати на увазі, що значення криміналістичної характеристики можна розділити на практичне й теоретичне. Для працівників поліції, які безпосередньо займаються розслідуванням, найбільш важливим є практичне застосування того чи іншого засобу, що допоможе в процесі розслідування.

Зазначається, що методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень – це система наукових положень, а також розроблених на їх основі методичних та практичних рекомендацій з розслідування окремих видів і груп кримінально караних діянь.

Наголошується на тому, що структура досліджуваної наукової категорії має такий вигляд:

© Єфімов М.М., 2020

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0003-3964-798X>

efffimovnick@gmail.com

криміналістична характеристика кримінальних правопорушень; аналіз первинної інформації та початок кримінального провадження; обставини, що підлягають доведенню по кримінальному провадженню; типові слідчі ситуації розслідування; особливості проведення початкових слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів; особливості проведення подальших слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів; особливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінального правопорушення; профілактична діяльність слідчого стосовно причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення; особливості діяльності слідчого на завершальному етапі розслідування.

Ключові слова: *кримінальні правопорушення проти моральності, криміналістична характеристика, методика розслідування, слідчі (розшукові) дії, планування розслідування.*

Постановка проблеми. Будь-яка методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень має певну структуру, важливим елементом якої є криміналістична характеристика. Поняття криміналістичної характеристики як елемента методики, кількості, зміст та значення структурних елементів цієї наукової категорії залишаються невизначеними та суперечливими. Більше того, на рубежі тисячоліть гостро постало питання щодо доцільності існування криміналістичної характеристики як наукової категорії загалом. Тому слід мати на увазі, що значення криміналістичної характеристики можна розділити на практичне й теоретичне. Для працівників поліції, які безпосередньо займаються розслідуванням, найбільш важливим є практичне застосування того чи іншого засобу, що допоможе в процесі розслідування. Тобто дійсна цінність криміналістичної характеристики того чи іншого виду протиправного діяння – це можливість її практичного застосування, можливість вирішити певні питання з огляду на неї і, звичайно, можливість, спираючись на неї, зробити розслідування певної категорії кримінальних правопорушень більш швидким та ефективним.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Упродовж минулих десятиліть у розробку криміналістичної характеристики злочинів значний внесок зробили такі відомі вчені-криміналісти як В.П. Бахін, Р.С. Белкін, О.М. Васильєв, Л.Г. Відонов, І.О. Возгрін, В.К. Гавло, І.Ф. Герасимов, В.Ф. Єрмолович, О.Н. Колесніченко, В.О. Коновалова, С.П. Митричев, В.О. Образцов, І.Ф. Пантелєєв, М.В. Салтевський, М.О. Селіванов, Л.О. Сергєєв, В.Г. Танасевич, О.Г. Філіпов, В.Ю. Шепітько, В.І. Шиканов, М.П. Яблоков та ін. Водночас наше дослідження є комплексним підходом до визначення сутності досліджуваної наукової категорії під час розслідування визначеного виду кримінальних правопорушень.

Метою даної статті є дослідження криміналістичної характеристики як елемента методики розслідування кримінальних правопорушень проти моральності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження та наукові розробки методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень як криміналістичної категорії налічує уже не один десяток років. Але остаточного визначення її сутності та поняття, а також наповнення структурними елементами, вчені-криміналісти не надали й до сьогодні. Крім того, окремі методики можуть виникнути після зміни кримінального законодавства, та й взагалі, багато складів злочинів ще не має своєї алгоритмізації розслідування.

Загалом, як зазначають ряд науковців, методика розслідування є засобом практичної реалізації положень (рекомендацій) криміналістичної техніки і криміналістичної тактики, бо поза реальними умовами розслідування конкретних злочинів немає їхнього застосування і використання [1, с. 307].

А, наприклад, В. Г. Танасевич визначає її сутність як систему запропонованих із метою розкриття та попередження злочинів методів, прийомів із послідовного дослідження у процесі розслідування обставин вчинення злочину та викриття осіб, які його скоїли, систему, що спирається на розроблені криміналістикою загальнотеоретичні положення, науково-технічні засоби та криміналістичну тактику [18, с. 91].

Інші науковці наголошують на тому, що визначена наукова категорія – це галузь (підсистему) криміналістики, містить засновані на законі криміналістичні рекомендації з розкриття конкретних видів (груп) злочинів, що здійснюється у формі кримінально-процесуальної діяльності [9, с. 211]. В такому ж розрізі окремі науковці зазначають, що методика розслідування є цілісною частиною криміналістики, яка розглядає кримінальний досвід вчинення окремих видів злочинів і слідчу практику їх розслідування та розробляє на основі пізнання їх закономірностей з урахуванням даних криміналістичної техніки та тактики систему найбільш ефективних методів розслідування та попередження різних видів злочинів [10, с. 623].

Ми підтримуємо позицію А. П. Шеремет, який наголошує на тому, що розроблення методик розслідування спирається на цілісну систему загальних положень (принципів), до яких можна віднести такі:

- обумовленість вказаних розробок потребами слідчої практики;
- реалізація принципу законності наукових рекомендацій, які повинні відповідати принципам кримінального процесу, етичності і гуманності;
- комплексне використання правових та інших джерел інформації;
- використання нових досягнень науково-технічного прогресу і передового слідчого досвіду, інших сфер практичної діяльності;
- оптимальний набір слідчих дій, тобто в будь-якій окремій методиці доцільно використовувати повну сукупність слідчих дій, яка забезпечує вирішення слідчої ситуації, досягнення мети розслідування [19, с. 316].

Основним її завданням, на думку М. П. Яблокова і А. Ю. Головіна, є озброєння слідчих необхідним для їх професійної діяльності науково-методичним комплексом знань та навичок з розкриття, розслідування та попередження окремих видів злочинів у різних слідчих ситуаціях, що виникають у процесі здійснення такої діяльності [20, с. 433]. Інакше кажучи, завдяки розробці на основі пізнання кримінальних закономірностей якраз і створюється система найбільш дійових методичних рекомендацій з розслідування окремих видів злочинів.

Отже, на нашу думку, методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень – це система наукових положень, а також розроблених на їх основі методичних та практичних рекомендацій з розслідування окремих видів і груп кримінально караних діянь.

Стосовно структури цієї наукової категорії, слід зазначити, що будь-яка методика розслідування має відповідні складові. Зокрема, в ХХ столітті на початку розробки окремих положень цієї наукової категорії, окремі науковці визначали наступну систему її елементів: обставини, що підлягають доказуванню по кримінальній справі; особливості порушення кримінальної справи; специфіка первинних слідчих дій і їх поєднання з оперативно-розшуковими заходами; особливості планування та побудови версій у справі; наступні слідчі дії; особливість роботи слідчого на завершальному етапі розслідування; особливості встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину [11, с. 325].

Інші вчені структуру окремих криміналістичних методик розслідування формулювали таким чином: коло обставин, що підлягають першочерговому і подальшому встановленню; типові слідчі ситуації, що виникають на різних етапах розслідування; висування версій і планування розслідування; первинні і наступні методи збирання доказової та іншої криміналістичної інформації; тактичні та методичні особливості окремих слідчих дій, криміналістичних операцій і взаємодії слідчих з оперативно-розшуковими органами; особливості використання спеціальних знань при розслідуванні [5, с. 566].

До прийняття нового КПК України науковці визначали такі компоненти структури окремої криміналістичної методики: криміналістична характеристика злочину; особливості збирання, аналізу та оцінювання інформації на стадії порушення кримінальної справи; обставини, що підлягають установленню під час розслідування злочину; типові слідчі ситуації, що виникають під час розслідування злочину; типові слідчі версії та планування розслідування злочину; типові слідчі дії на початковому, подальшому та завершальному етапах розслідування злочину; особливості застосування науково-технічних засобів і спеціальних знань; профілактична робота слідчого за матеріалами розслідування; взаємодія слідчих, оперативно-розшукових, експертних та інших підрозділів у практичній діяльності розслідування злочинів [8, с. 311].

З прийняттям чинного КПК України в окремих методиках розслідування злочинів змінились певні аспекти. Так, зараз поняття кримінальної справи на досудовому розслідуванні відсутнє – має місце внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та початок досудового розслідування; під час кримінального провадження не проводяться оперативно-розшукові заходи – але з'явилися негласні слідчі (розшукові) дії. Незважаючи на ці зміни, потреба розробки окремих криміналістичних методик залишилась: надання найбільш ефективних та доцільних рекомендацій з розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Крім вказаних елементів, окремі науковці зазначали, що до найбільш важливих

положень, спільних для всіх окремих методик розслідування злочинів, належить загальна криміналістична характеристика даного виду злочинів [7, с. 15].

З огляду на загальні тенденції в їх розвитку, Р. Л. Степанюк, акцентує увагу на тому, що перспективними можна вважати подальші наукові дослідження, які будуть спрямовані на такі аспекти: розвиток уявлень про класифікацію окремих криміналістичних методик, їх структуру; формування та реалізація комплексних методик розслідування; впровадження особливостей тактики негласних слідчих (розшукових) дій; створення методичних рекомендацій як для досудового розслідування, так і для судового розгляду кримінальних справ [17, с. 241].

Погоджуючись з наведеними твердженнями автора, ми також вважаємо за необхідне розглянути досліджувану категорію крізь призму формування та реалізації конкретних алгоритмів, які можуть мати практичне значення для працівників правоохоронних органів.

Зміни кримінально-процесуального, кримінального законодавства, а також загальною реформування правоохоронної системи України, зумовило відповідні зміни в методичці розслідування окремих видів кримінальних правопорушень. На нашу думку, структура досліджуваної наукової категорії має такий вигляд:

- криміналістична характеристика кримінальних правопорушень;
- аналіз первинної інформації та початок кримінального провадження;
- обставини, що підлягають доведенню по кримінальному провадженню;
- типові слідчі ситуації розслідування;
- особливості проведення початкових слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів;
- особливості проведення подальших слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів;
- особливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінального правопорушення;
- профілактична діяльність слідчого стосовно причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення;
- особливості діяльності слідчого на завершальному етапі розслідування.

В наведену систему ми включили й криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, а також найбільш характерні елементи усіх можливих методик розслідування.

Крім того, на основі аналізу наукової літератури нами було з'ясовано, що наразі недостатньо вивченою залишається проблема сучасної криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти моральності. Також, з огляду на проведене опитування працівників правоохоронних органів, було встановлено, що 91 % респондентів одним із найбільш перспективних напрямів підвищення ефективності розслідування називають створення системи сталих кореляційних зв'язків між елементами криміналістичної характеристики досліджуваної групи протиправних діянь.

Поняття криміналістичної характеристики як елементу криміналістичної методики, кількість, зміст та значення її елементів на сьогодні залишаються невизначеними та суперечливими. В свою чергу, єдиного твердження стосовно поняття та наповнення криміналістичної характеристики у науковців немає. Наприклад, А. В. Старушкевич формулює її як засновану на практиці правоохоронних органів та криміналістичних досліджень модель системи зведених відомостей про криміналістично значущі ознаки виду, групи або конкретного злочину, яка має на меті оптимізацію процесу розслідування злочинів [15, с. 9]. В свою чергу, В. П. Бахін та Б. Є Лук'янчиков, широко проаналізувавши погляди вчених на зазначене питання, визначили, що більшість авторів криміналістичну характеристику визначають як: інформаційну модель типових ознак певного виду (групи) злочинів; вірогідну модель події; систему даних (відомостей) про злочин, які допомагають розкриттю та розслідуванню тощо [2, с. 39].

Слід зазначити, що ми підтримуємо позицію Р. Л. Степанюка, який наголошує на тому, що кореляційні зв'язки між елементами криміналістичної характеристики певної групи злочинів і можливість їх встановлення та використання при вирішенні завдань щодо виявлення і розслідування злочинів має найбільше значення при дослідженні окремих кримінальних правопорушень [17, с. 399].

Вважаємо за необхідне навести думку Л. О. Сергєєва, який аналізуючи питання методики розслідування розкрадань майна у сфері будівництва, звернув увагу і підкрес-

лив виключно важливе значення для розслідування знань про способи вчинення розкрадань; умови, в яких вони вчиняються і особливості обстановки; особливості безпосереднього об'єкту посягання; особливості суб'єкту і суб'єктивної сторони злочинів; зв'язок розкрадань з іншими злочинами і діями, що не тягнуть кримінального покарання; взаємозв'язки між названими групами обставин [14, с. 4-5].

Приблизно в той же час, Л. Я. Драпкін вказував, що криміналістична характеристика злочинів – це наукова категорія, в якій з достатнім ступенем конкретності описано типові ознаки та властивості події, обстановки, способу та механізму вчинення суспільно-небезпечних діянь певної класифікаційної групи, процесу виникнення та локалізації доказів, типових ознак особистості та поведінки винних, потерпілих, а також стійкі особливості інших об'єктів посягань [4, с. 17].

Доречним вбачається наведення думки О. Н. Колесніченка та В. О. Коновалової, які наголошували на тому, що, криміналістична характеристика – це відомості про криміналістично значущі ознаки злочинів певного виду [6, с. 16-20].

Цікавою є позиція В. Д. Берназа, який відстоював важливість розробки криміналістичної характеристики, але вказує на те, що без дослідження матеріалів кримінальних проваджень неможливо надати узагальнені відомості певної групи кримінальних правопорушень. Саме тому автор акцентував увагу на тому, що це основана на державних статистичних даних науково-обґрунтована система узагальненої інформації та їх джерел про обставини, які були доказані, та інші, які мали значення для попередження, виявлення, розслідування та судового розгляду досліджуваних злочинів зазначеної категорії [3, с. 17]. Ми не можемо в повній мірі підтримати зазначену думку, адже вважаємо, що основну роль у побудові криміналістичної характеристики відіграє вивчення матеріалів судово-слідчої практики (кримінальних проваджень та справ).

У свою чергу, В. В. Радаєв стосовно значення досліджуваної категорії зазначає, що воно полягає у наступних положеннях: 1) виявлення злочинів, висунення версій про злочинний характер тієї чи іншої події; 2) висунення версії про особу злочинця; 3) висунення версії про вчинення злочину групою осіб; 4) використання відомостей про типові місця приховання та реалізації викраденого для розшуку предметів посягання; 5) застосування даних про механізм слідоутворення для правильного визначення кола можливих джерел інформації про злочин, більш цілеспрямованої роботи з їх виявлення, для виявлення матеріальних слідів злочину в ході огляду [13, 17–19].

Ми підтримуємо позицію В. О. Малярової, яка говорить про те, що ні кримінально-правова, ні кримінологічна, ні інші характеристики злочинів не здатні охопити низку ознак, що мають важливе значення для формування й реалізації криміналістичних методик. До таких ознак належать, зокрема, пов'язані з діями, спрямованими на підготовку до вчинення злочину та приховування його слідів, з механізмом слідоутворення тощо. Вони не входять до числа кримінально-правових чи кримінологічних, оскільки не мають правового значення й необхідних змістовних ознак. Відомості, наведені в цих характеристиках, не є однопорядковими й конкуруючими, хоча досить близькі за суттю. Вони призначаються для вирішення різних завдань, є складовими елементами різних систем, тому можуть вивчатися паралельно та в комплексі [12, с. 114], що ми підтримуємо.

Акумулюючи наведені думки науковців, вважаємо за потрібне сформулювати криміналістичну характеристику як систему відомостей про криміналістично значущі ознаки протиправного діяння, яка відображає закономірні зв'язки між ними і слугує побудові та перевірці слідчих версій для вирішення основних завдань розслідування.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень – це система наукових положень, а також розроблених на їх основі методичних та практичних рекомендацій з розслідування окремих видів і груп кримінально каранних діянь. Структура досліджуваної наукової категорії має такий вигляд: криміналістична характеристика кримінальних правопорушень; аналіз первинної інформації та початок кримінального провадження; обставини, що підлягають доведенню по кримінальному провадженню; типові слідчі ситуації розслідування; особливості проведення початкових слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів; особливості проведення подальших слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів; особливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінального правопорушення; профілактична діяльність слідчого стосовно причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення; особливості діяльності слідчого на завершальному етапі розслідування.

Сформульовано поняття криміналістичної характеристики як системи відомостей про криміналістично значущі ознаки протиправного діяння, яка відображає закономірні зв'язки між ними і слугує побудові та перевірці слідчих версій для вирішення основних завдань розслідування. Слід зазначити, що визначена наукова категорія є динамічною. Іншими словами, вона може змінюватись залежно від конкретних умов дійсності. Проте її використання може мати різні напрямки у діяльності працівників правоохоронних органів. Наприклад, за ознаками способу, місця та часу його вчинення може бути висунута версія щодо особи злочинця і, навпаки, при затриманні правопорушника та наявності даних про обставини правопорушення може бути побудована версія про вчинення цією особою інших, ще нерозкритих діянь.

Список використаних джерел

1. Бахін В.П., Гора І.В., Цимбал П.В. Криміналістика: курс лекцій (ч. 1). Ірпінь: Акад. ДПС України, 2002. 436 с.
2. Бахін В.П., Лук'янчиков Б.Є. Склад і призначення криміналістичної характеристики злочинів. *Правничий часопис Донецького університету*. 2000. №1(4). С. 39-43
3. Берназ В.Д. Криміналістична характеристика як наукова категорія. *Південноукраїнський правничий часопис*. №1. 2006. С. 16-18.
4. Драпкин Л.Я. Предмет доказывания и криминалистические характеристики преступлений. *Межвуз. сб. науч. тр.* Свердловск, 1978. Вып.69. С. 17.
5. Ищенко Е.П., Топорков А.А. Криминалістика: учебник. Изд. 2-е, испр. и доп. / под ред. Е.П. Ищенко. Москва: Контракт, Инфра-М, 2006. 748 с.
6. Колесниченко А.Н., Коновалова В.Е. Криминалістическая характеристика преступлений. Учеб. пособие. Харьков: Юрид. ин-т, 1985. 93 с.
7. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений: автореф. дисс... д-ра юрид. наук. Харьков, 1967. 43 с.
8. Криміналістика: навч. посіб. / Р.І. Благута, Р.І. Сибірна, В.М. Бараняк та ін.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. Київ: Атіка, 2012. 496 с.
9. Криминалістика: учебник / под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова. М. : Юрид. лит., 1984. 344 с.
10. Криминалістика: учебник / отв. ред. Н.П. Яблоков. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Юристъ, 2005. 781 с.
11. Криминалістика: учеб. / под ред. проф. Р. С. Белкина. М. : Юр. лит., 1976. 558 с.
12. Малярова В. О. Криміналістична методика: питання співвідношення криміналістичної характеристики з іншими. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія Право. Випуск 35. Частина I. Том 3. С. 111-113.
13. Радаев В. В. Криминалістическая характеристика преступлений и ее использование в следственной практике: лекция / Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1987. 24 с.
14. Сергеев Л. А. Расследование и предупреждение хищений, совершаемых при производстве строительных работ : автореферат дисс .. кандидата юрид. наук : 12.00.09/ М., 1966. 24 с.
15. Старушкевич А. В. Криміналістична характеристика злочинів : Навч. посібник. К., 1997. 44 с.
16. Степанюк Р.Л. Проблеми розвитку криміналістичної методики в умовах реформування кримінальної юстиції України. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2016. № 1 (12). С. 236-245.
17. Степанюк Р. Л. Сутність і практичне значення криміналістичної характеристики злочинів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 5. С. 398-400.
18. Танасевич В.Г. Теоретические основы методики расследования преступлений. *Советское государство и право*. 1976. № 6. С. 90-94.
19. Шеремет А.П. Криміналістика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літ., 2009. 472 с.
20. Яблоков Н.П., Головин А.Ю. Криминалістика: природа и система. М. : Юристъ, 2005. 650 с.

Надійшла до редакції 31.08.2020

References

1. Bakhin V.P., Hora I.V., Tsybmal P.V. Kryminalistyka [Criminalistics]: kurs lektsiy (ch. 1). Irpin': Akad. DPS Ukrayiny, 2002. 436 s. [in Ukr]
2. Bakhin V.P., Luk"yanchykov B.Ye. Sklad i pryznachennya kryminalistychnoyi kharakterystyky zlochyniv [Composition and purpose of forensic characterization of crimes]. *Pravnychyuy chasopys Donets'koho universytetu*. 2000. №1(4). S. 39-43. [in Ukr]
3. Bernaz V.D. Kryminalistychna kharakterystyka yak naukova katehoriya [Forensic characteristics as a scientific category]. *Pivdennoukrayins'kyy pravnychyuy chasopys*. №1. 2006. S. 16-18. [in Ukr]
4. Drapkin L.Ya. Predmet dokazyvaniya i kriminalisticheskiye kharakteristiki prestupleniy [Subject of proof and forensic characteristics of crimes]. *Mezhvuz. sb. nauch. tr. Sverdlovsk*, 1978. Вып.69. S. 17. [in Russ.]
5. Ishchenko E.P., Toporkov A.A. Kryminalistyka [Criminalistics]: uchebnik. Izd. 2-e, ispr. i dop. /

- pod red. E.P. Ishchenko. M. : Kontrakt, Infra-M, 2006. 748 s. [in Russ.]
6. Kolesnichenko A.N., Konovalova V.E. Kriminalisticheskaya kharakteristika prestupleniy [Forensic characteristics of crimes]. Ucheb. posobie. Khar'kov: Yurid. in-t, 1985. 93 s. [in Russ.]
7. Kolesnichenko A. N. Nauchnye i pravovye osnovy rassledovaniya otdel'nykh vidov prestupleniy [Scientific and legal basis for the investigation of certain types of crimes]: avtoref. diss... d-ra yurid. nauk. Khar'kov, 1967. 43 s. [in Russ.]
8. Kriminalistika [Criminalistics]: navch. posib. / R.I. Blahuta, R.I. Sybirna, V.M. Baranyak ta in.; za zah. red. Ye.V. Pryakhina. Kyiv: Atika, 2012. 496 s. [in Ukr]
9. Kriminalistika [Criminalistics]: uchebnyk / pod red. I.F. Panteleeva, N.A. Selivanova. M. : Yur. lit., 1984. 344 s. [in Russ.]
10. Kriminalistika [Criminalistics]: uchebnyk / otv. red. N.P. Yablokov. 3-e izd., pererab. i dop. Moskva: Yurist', 2005. 781 s. [in Russ.]
11. Kriminalistika [Criminalistics]: uchebnyk / pod red. prof. R. S. Belkina. Moskva: Yurid. lit. 1976. 558 s. [in Russ.]
12. Malyarova V. O. Kryminalistychna metodyka: pytannya spivvidnoshennya kryminalistychnoyi kharakterystyky z inshymy [Forensic methodology: the question of the relationship of forensic characteristics with others]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. 2015. Seriya Pravo. Vypusk 35. Chastyna I. Tom 3. S. 111-113.* [in Ukr]
13. Radayev V. V. Kriminalisticheskaya kharakteristika prestupleniy i yeyo ispol'zovanie v sledstvennoy praktike [Forensic characterization of crimes and its use in investigative practice]: lektsiya / Volgograd: ISSh MVD SSSR, 1987. 24 s. [in Russ.]
14. Sergeev L. A. Rassledovaniye i preduprezhdeniye khishcheniy, sovershaemykh pri proizvodstve stroitel'nykh rabot [Investigation and prevention of thefts committed during construction works]: avtoreferat diss. .. kandidata yurid. nauk : 12.00.09/ M., 1966. 24 s. [in Russ.]
15. Starushkevych A. V. Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv [Forensic characteristics of crimes]: Navch. posibnyk. K., 1997. 44 s. [in Ukr]
16. Stepanyuk R.L. Problemy rozvytku kryminalistychnoyi metodyky v umovakh reformuvannya kryminal'noyi yustytsiyi Ukrayiny [Problems of development of forensic methodology in the conditions of reforming criminal justice of Ukraine]. *Visnyk kryminolohichnoyi asotsiatsiyi Ukrayiny. 2016. № 1 (12). S. 236-245.* [in Ukr]
17. Stepanyuk R. L. Sutnist' i praktychne znachennya kryminalistychnoyi kharakterystyky zlochyniv [The essence and practical significance of forensic characterization of crimes]. *Porivnyal'no-analitychne pravo. 2014. № 5. S. 398-400.* [in Ukr]
18. Tanasevich V.G. Teoreticheskiye osnovy metodiki rassledovaniya prestupleniy [Theoretical bases of methods of investigation of crimes]. *Sovetskoye gosudarstvo i pravo. 1976. № 6. S. 90-94.* [in Russ.]
19. Sheremet A.P. Kryminalistyka [Criminalistics]: navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. 2-he vyd. Kyiv: Tsentr uchbovoyi lit., 2009. 472 s. [in Ukr]
20. Yablokov N.P., Holovin A.Yu. Kriminalistika [Criminalistics]: nature and system. Moskva: Yurist', 2005. 650 s. [in Russ.]

SUMMARY

Mykola M. Yefimov. Forensic description as an element of the methodology of investigation of criminal offenses against morality. The scientific article is devoted to the study of some aspects of the investigation of criminal offenses against morality. Peculiarities of forensic characteristics as an element of the methodology of investigation of this category of criminal offenses are considered.

The author emphasizes that any method of investigating certain types of criminal offenses has a certain structure, an important element of which is the forensic characteristics. The concept of forensic characteristics as an element of methodology, quantity, content and significance of structural elements of this scientific category remain vague and contradictory. Moreover, at the turn of the millennium, the question of the expediency of the existence of forensic characteristics as a scientific category in general became acute. Therefore, it should be borne in mind that the value of forensic characteristics can be divided into practical and theoretical. For police officers who are directly involved in the investigation, the most important thing is the practical application of a tool that will help in the investigation process.

It is noted that the method of investigation of certain types of criminal offenses is a system of scientific provisions, as well as methodological and practical recommendations developed on their basis for the investigation of certain types and groups of criminally punishable acts.

It is emphasized that the structure of the studied scientific category is as follows: forensic characteristics of criminal offenses; analysis of primary information and initiation of criminal proceedings; circumstances to be proved in criminal proceedings; typical investigative situations; features of conducting initial investigative (search) actions, covert investigative (search) actions and other measures; features of further investigative (search) actions, covert investigative (search) actions and other measures; features of the use of special knowledge during the investigation of a criminal offense; preventive activities of the investigator in relation to the causes and conditions that contributed to the commission of a criminal offense; features of the investigator's activity at the final stage of the investigation.

Keywords: *criminal offenses against morality, forensic characteristics, methods of investigation, investigative (search) actions, investigation planning.*